

Sprawozdanie z działalności Komisji Księgi Stadnej koni rasy śląskiej
w latach 2012-2017

Skład Komisji

Komisja Księgi Stadnej Koni rasy śląskiej została powołana w 2012 roku i po ukonstytuowaniu pracowała w składzie: Krzysztof Wójcik (przewodniczący), Janusz Lawin (wiceprzewodniczący), Paulina Peckiel, Maciej Wyszomirski, Beata Kapica, Dorota Muller, Piotr Helon. W 2014 r. skład Komisji został zmieniony – Zarząd PZHK odwołał Dorotę Muller i Piotra Helona, na ich miejsce powołując Pawła Mazurka i Tadeusza Kodzia. W 2016 r. z członkostwa w Komisji zrezygnował Tadeusz Kodź, w jego miejsce Zarząd PZHK powołał Grzegorza Świątkę. Komisja w trakcie kadencji spotkała się 13 razy, korzystając z doświadczenia Pana prof. Szczepana Chrzanowskiego, dr. Jacka Łojka, Czesława Koniecznego – kierownika ZT Książ oraz Małgorzaty Studzińskiej. Dodatkowo doraźne spotkania robocze odbywały się przy okazji stacjonarnych prób dzielności, wystaw oraz czempionatów.

Dane statystyczno-hodowlane

Tabela 1. Pogłowie koni hodowlanych rasy śląskiej

	Klacz starsze		Klacz młode		Żrebięta hodowlane	Ogiery starsze	Ogiery młode
	G	W	G	W	(G+W)	G	G
2012	1192	151	184	17	889	254	21
2013	1190	122	252	11	946	251	15
2014	1132	78	274	14	959	239	13
2015	1243	80	252	14	969	225	23
2016	1287	54	288	11	1010	228	21
2017	1341	58	303	13	1109	234	18

Liczba klaczy w księgach stadnych utrzymuje się na podobnym poziomie od kilku lat, widać lekką tendencję wzrostową, co jest dobrą prognozą na przyszłość. Spowodowane jest to m.in. licznym uczestnictwem klaczy śląskich w Programie Ochrony Zasobów Genetycznych.

Widoczne jest stale rosnące zainteresowanie hodowlą koni śląskich na terenie całego kraju, czego dowodem jest rozprzestrzenianie się rasy w regionach dotychczas nie związanych tradycjami z ich hodowlą.

Tabela 2. Pogłowie koni hodowlanych rasy śląskiej wg OZHK/WZHK

	klacze						żrebięta hodowlane						ogierzy					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Bł	5	13	9	8	7	11	2	7	7	10	7	8	2	1	1	0	1	1
By	15	10	11	10	12	12	7	5	4	6	9	10	2	1	2	5	3	3
Gd	3	6	5	20	14	9	2	9	3	12	9	8	2	4	1	3	4	1
Kt	312	257	207	208	249	241	177	202	165	137	148	186	37	32	31	31	28	32
Kl	34	26	36	40	25	25	25	26	23	27	15	16	11	6	7	6	4	6
Kr	119	144	165	192	197	213	65	72	89	87	89	85	19	13	16	18	21	19
Lb	42	43	58	68	74	75	22	26	35	46	41	61	8	8	10	10	14	10
Łd	183	162	109	117	129	116	114	114	109	125	122	97	33	29	17	31	31	24
Ol	12	10	17	28	22	21	6	6	15	18	18	19	2	2	3	3	5	6
Pz	127	149	153	168	200	185	86	86	97	95	97	121	22	25	27	34	31	34
Rz	38	65	85	102	99	124	25	43	39	45	67	65	6	7	6	5	5	5
Sz	1	0	0	3	3	8	0	1	0	1	2	4	1	0	0	0	0	1
Wr	79	77	84	110	91	100	76	63	70	75	65	80	3	7	4	5	4	8
Wł	504	545	498	450	412	454	251	262	256	235	260	293	50	59	43	50	48	56
Zg	70	68	61	65	106	121	31	24	47	50	61	56	10	5	7	12	17	17
Σ	1544	1575	1498	1589	1640	1715	889	946	959	969	1010	1109	208	199	175	213	216	223

Próby stacjonarne niezmiennie cieszą się dużym zainteresowaniem ze strony hodowców. Od 2014 r. klacze rasy śląskiej były poddane treningowi i próbie dzielności w ZT Bogusławice, a następnie ZT Klikowa, gdzie w konkurencji z klaczami pozostałych ras szlachetnych zajęły czołowe miejsca. Z obserwacji Komisji wynika, iż klacze mimo stawianych im znacznych wymagań równych ogierom, osiągają bardzo dobre wyniki. Świadczy to o poprawie cech użytkowych tej rasy.

Tabela 3. Stacjonarne próby dzielności klaczy rasy śląskiej

	Książ I		Książ II		Bogusławice I		Bogusławice II		Klikowa I		Klikowa II			% do klaczy młodych
	data	liczba klaczy	data	liczba klaczy	data	liczba klaczy	data	liczba klaczy	data	liczba klaczy	data	liczba klaczy		
2012	21 IV	20	23 VI	23	-	-	-	-	-	-	-	-	43	23,4
2013	5 V	18	13 VII	21	-	-	-	-	-	-	-	-	39	15,5
2014	12 IV	25	5 VII	22	8 VII	6	23 IX	3	-	-	-	-	56	20,4
2015	11 IV	18	20 VI	10	4 VII	2	-	-	9 V	9	5 IX	6	45	17,8
2016	16 IV	22	2 VII	18	17 VI	8	-	-	7 V	12	6 IX	6	66	22,9
2017	22 IV	24	8 VII	11	-	-	-	-	16 V	15	21 X	7	57	18,8
SUMA		127		105		16		3		36		19	306	

Obecnie w rozrodzie w Polsce czynne są 234 ogiery rasy śląskiej. Cała męska populacja bazuje na 7 liniach męskich: Condora, Edelmanna, Gambo, Gido, Rolanda, Rufera oraz wywodzących się od przodków pełnej krwi angielskiej. Oprócz rodów bardzo licznych mamy także takie, które są w niebezpieczeństwie zaniku. Przy małej populacji koni śląskich stwarza to pewne zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania tej rasy, co Komisja bierze szczególnie pod uwagę prowadząc selekcję podczas kwalifikacji młodych ogierów do ZT. Pozytywny wynik próby dzielności determinuje przyszłość ogiera w roli reproduktora.

Tabela 4. Liczba ogierów czynnych w rozrodzie wg rodów

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
CO	22	23	22	16	17	20
ED	86	88	81	82	83	87
GA	70	68	66	60	63	67
GI	37	36	40	39	38	34
L				1		
RO	8	8	6	4	3	3
RU	18	16	16	16	17	15
XX	13	12	8	7	7	8
	254	251	239	225	228	234

Tabela 5. Stacjonarne próby dzielności ogierów

	2012		2013		2014		2015		2016		2017		2012-2017		
	zgłosz. do ZT	zalicz. próbę	zgłosz. do ZT	zalicz. próbę	zgłosz. do ZT	zalicz. próbę	zgłosz. do ZT	zalicz. próbę	zgłosz. do ZT	zalicz. próbę	zgłosz. do ZT	zalicz. próbę	zgłosz. do ZT	zalicz. próbę	zalicz. / zgłosz.
CO	6	4	4	1	5		6	3	5	4	7	4	33	16	48,5 %
ED	8	5	22	7	9	5	17	7	16	9	21	4	93	37	39,8 %
GA	14	6	13	5	9	3	11	4	11	5	9	3	67	26	38,8 %
GI	8	3	7	5	10	3	6	4	6	1	9	3	46	19	41,3 %
RO									1	1	2	1	3	2	66,7 %
RU	3	2	2		3	2	3	2	4	1	7	3	22	10	45,4 %
XX	1	1			2		1		4	1	7	6	15	8	53,3 %
SUMA	40	21	48	18	38	13	44	20	47	22	62	24	279	118	42,3 %

Na podstawie alternatywnych prób użytkowości prawo wpisu do księgi stadnej otrzymał jeden ogier (MPMK w powożeniu). Ze względu na rosnące zainteresowanie sportem zaprzęgowym, również na poziomie wyczynowym, Komisja dopuściła do rozrodu w rasie śląskiej 5 ogierów pełnej krwi angielskiej: Sword, Jovellanos, Nowogródek, Ryan, Scyris. Cieszy rosnąca świadomość hodowców, którzy z coraz większą rozważą dobierają ogiery do swoich klaczy i współpracują z Komisją w sprawie utrzymania zagrożonych linii męskich.

Dla zachowania odrębności rasy niezbędnym jest kontrolowanie indeksu kościistości, który wyróżnia rasę śląską wśród ras szlachejnych. Ogiery zakwalifikowane do treningu w 2017 r. cechował bardzo wysoki indeks na poziomie 14,52%, najwyższy od 5 lat.

Tabela 6. Indeks kościistości ogierów zakwalifikowanych do ZT

	liczba ogierów zakwalifikowanych	min. indeks	max. indeks	średni indeks
2013	24	13,41	15,06	14,23
2014	20	13,31	14,85	14,01
2015	24	13,61	14,67	14,15
2016	28	13,41	15,00	14,15
2017	31	13,77	15,27	14,52
RAZEM	127	13,31	15,27	14,23

Komisja, widząc duże spokrewnienie koni, podjęła w 2014 roku decyzję o sprowadzeniu ogiera rasy ciężki gorąckrwy (schweres warmblut) ze stada ogierów w Moritzburgu w Niemczech z nie istniejącej u nas linii L – Lord Udo, który odpowiada warunkom rodowodowym i eksterierowym wpisu do księgi stadnej koni rasy śląskiej. Drugi wydzierżawiony z Moritzburga ogier Eckerman, który trafił do SO Książ, pochodzi z linii ogiera Edelmanna, z odgałęzienia ogiera Eidam.

Tabela 7. Program Ochrony Zasobów Genetycznych

	Liczba stad	Liczba klaczy	Średnia liczba klaczy w stadzie
2012	167	604	3,6
2013	217	748	3,4
2014	227	807	3,6
2015	249	843	3,4
2016	246	867	3,5
2017	261	915	3,5

Widoczny jest systematyczny wzrost liczby stad oraz liczby klaczy objętych programem ochrony przy niezmiennym poziomie średniej wielkości stada.

Członkowie Komisji Księgi Stadnej oceniają konie na wszystkich wystawach hodowlanych (m.in. Siedlec Trzebnicki, Poręba, Pajęczno, Klikowa, Lubomierz, Drzonków) oraz podczas Krajowego Czempionatu Młodzieży, organizowanego tradycyjnie w Książu. Wystawy koni rasy śląskiej cieszą się dużym zainteresowaniem i niestabnącą frekwencją, stawki są na wyrównanym i zauważalnie coraz wyższym poziomie.

Corocznie odbywają się premiowania źrebiąt (m.in.: Siedlec, Lubomierz, Poręba, Pajęczno, Klikowa, Sadów, Drzonków, Juryszewo, Rybnica, Grabówki, Turek, Tryńcza) oraz polowe próby dzielności klaczy (Sadów, Surowa, Gniewczyzna Łańcucka, Huta).

Tabela 8. Zestawienie środków z funduszu hodowlanego PZHK

Rok	PREMIOWANIE ŹREBIĄT				POŁOWE PRÓBY DZIELNOŚCI			
	liczba przeglądów	liczba koni	nagrody PZHK	% puli nagród	liczba prób	liczba koni	pula premii OZHK	% puli nagród
2012	6	156	18 000	14,5				
2013	6	121	16 999	12,7	1	8	1 600	2,2
2014	9	175	22 900	17,1	2	14	2 800	3,8
2015	12	190	19 500	14,7	1	6	1 200	1,7
2016	8	231	25 100	18,7	4	35	7 000	9,0
2017	13	330	31 400	23,4	2	16	3 200	4,5

Najważniejsze działania

Główne działania podjęte przez Komisję w trakcie trwania kadencji:

- Systematyczna praca nad aktualizacją programu hodowlanego
- Zmiany w regulaminach prób użytkowości
- Monitorowanie stanu liczbowego i jakościowego pogłowia
- Oznaczenie w Centralnej Bazie przynależności ogierów do poszczególnych rodów
- Organizacja szkolenia dla inspektorów OZHK/WZHK
- Przeprowadzenie egzaminów praktycznych dla kandydatów na inspektorów OZHK/WZHK
- Ustalanie składu komisji na poszczególne imprezy hodowlane
- Analiza rodowodowa ogierów podczas kwalifikacji do ZT
- Wprowadzenie sportowej polowej próby zaprzęgowej dla klaczy
- Monitorowanie kategoryzacji ogierów
- Wprowadzono wspólną ocenę sędziów oraz komentarz słowny podczas wszystkich wystaw i czempionatów
- Przeprowadzenie analizy rodowodów klaczy rasy śląskiej, zawierających przodków innych ras półkrwi
- Rozpatrywanie wniosków skierowanych do Komisji
- Prace nad usystematyzowaniem rodzin żeńskich w obecnym pogłowiu klaczy rasy śląskiej
- Prace nad regulaminem polowej próby dzielności ogierów rasy śląskiej

Sukcesy sportowe i hodowlane

Konie rasy śląskiej doskonale sprawdzają się w zawodach zaprzęgowych w kraju i za granicą. Do najważniejszych sukcesów zaliczyć można następujące wyniki:

– MŚ – Portugalia 2012	– 4 m. og. Lokan (indywidualnie i drużynowo)
– MŚ – Piber / Austria 2016	– srebro drużynowo (Sonet, Prymus)
– MŚMK – Mezohegyes / Węgry 2015	– mistrz 6-latków og. Bazyli
– MŚMK – Mezohegyes / Węgry 2015	– wicemistrz 6-latków kl. Frezja
– MŚMK – Mezohegyes / Węgry 2016	– wicemistrz 5-latków kl. Rebelia
– MŚMK – Mezohegyes / Węgry 2016	– wicemistrz 7-latków og. Epilog
– MŚMK – Mezohegyes / Węgry 2016	– II wicemistrz 7-latków og. Bazyli
– MŚMK – Mezohegyes / Węgry 2017	– II wicemistrz 6-latków kl. Rebelia
– MŚMK – Mezohegyes / Węgry 2017	– II wicemistrz 7-latków og. Eter
– MP singli – Książ 2014	– wicemistrz og. Niger (Bartłomiej Kwiatek)
– MP singli – Bogusławice 2015	– mistrz og. Niger (Bartłomiej Kwiatek)
– MP singli – Bogusławice 2016	– mistrz og. Niger (Bartłomiej Kwiatek)
– MP singli – Bogusławice 2017	– mistrz og. Sonet (Bartłomiej Kwiatek)
– MP singli – Bogusławice 2013	– mistrz og. Lokan (Bartłomiej Kwiatek)
– MP singli – Bogusławice 2016	– wicemistrz wał. Prymus (Marcin Kilańczyk)
– MP singli – Bogusławice 2017	– II wicemistrz wał. Prymus (Marcin Kilańczyk)
– MP w parach – Bogusławice 2015	– 2 m. Diego, Eros, Respekt (Rafał Wojtacha)
– MP w parach – Bogusławice 2016	– 3 m. Eros, Respekt (Rafał Wojtacha)
– MP w parach – Ptakowice 2017	– 1 m. Eros, Respekt (Rafał Wojtacha)
– MP w parach – Ptakowice 2017	– 2 m. Largo, Alice (Jacek Kozłowski)
– MP w czwórkach – Bogusławice 2017	– I m. Bazyli, Drab, Rodos, Imbred (Bartłomiej Kwiatek)
– HPP w parach – Warszawa 2013	– 3 m. Drab, Zaner (Bartłomiej Kwiatek)
– HPP w parach – Warszawa 2014	– 1 m. Sonet, Jack Daniels (Bartłomiej Kwiatek)
– HPP w parach – Warszawa 2015	– 1 m. Sonet, Johny Walker (Bartłomiej Kwiatek)
– HPP w parach – Warszawa 2016	– 3 m. Eros, Respekt (Rafał Wojtacha)
– HPP w czwórkach – Warszawa 2017	– 3 m. Drab, Rodos, Bazyli, Imbred (Bartłomiej Kwiatek)

MPMK w powożeniu zaprzęgami jednokonnymi od lat są zdecydowanie zdominowane przez konie rasy śląskiej, we wszystkich kategoriach wiekowych. Start w MPMK w dyscyplinie ujeżdżenia zaliczyły: og. Bastion, og. Dajluk, og. Efekt, og. Bazyli.

Dużym sukcesem hodowlanym jest fakt, iż ogier Rejent (Nomen – Renatka po Butanol) stanowił w latach 2014-2016 w Stadzie Ogierów w Moritzburgu, gdzie cieszył się dużym zainteresowaniem, kryjąc w sumie ponad 60 klaczy.

Sugestie na przyszłość

Mocne strony, szanse:

- Stały wzrost populacji i popularności rasy, idący w parze z jakością koni
- Duże zainteresowanie zakupem materiału hodowlanego i użytkowego w kraju i zagranicą
- Pasma sukcesów sportowych na arenie krajowej i międzynarodowej
- Utrzymanie i wyrównanie typu rasowego
- Stała współpraca KKS z hodowcami, co skutkuje rosnącym poziomem wiedzy hodowców, jakością przygotowania, pielęgnacji i prezentacji koni podczas imprez hodowlanych
- Wartościowa inicjatywa hodowców dotycząca organizacji serii amatorskich zawodów zaprzęgowych, wsparta działaniami rodzimych OZHK/WZHK
- Duże zainteresowanie środowiska hodowców zimowymi pokazami reproduktorów

Słabe strony, zagrożenia:

- Konieczność ciągłego monitorowania spokrewnienia i inbrodu w populacji
- Ginące, mniej liczne linie męskie (Roland)

Komisja Księgi Stadnej w kolejnej kadencji powinna skupić się na następujących działaniach:

- Monitorowanie stanu liczbowego i jakościowego pogłowia
- Monitorowanie inbrodu
- Zakończenie prac nad regulaminem polowej próby dzielności ogierów
- Wprowadzenie zmodyfikowanej oceny bonitacyjnej
- Wprowadzenie oceny liniowej
- Aktualizacja programu hodowli
- Dalsze prace nad wyodrębnieniem linii żeńskich

Atmosfera pracy w Komisji Księgi Stadnej była bardzo dobra i twórcza, co przyczyniło się do efektywnych działań dla dobra koni rasy śląskiej.

Krzysztof Wójcik

Przewodniczący Komisji Księgi Stadnej koni rasy śląskiej